

MODEL DE CERERE DE CHEMARE ÎN JUDECATĂ

Prezentăm un singur model de cerere de chemare în judecată care poate fi adaptat la oricare dintre cele 9 cazuri prezentate cu titlu orientativ, ce se pot ivi în practica judiciară.

DOMNULE PREȘEDINTE,

Subsemnatul(a)_, domiciliat(ă) în_, chem în judecată și personal la interogatoriu pe pârâtul(a)_, domiciliat(ă)_, pentru a fi obligat(ă):

- 1) să-mi restituie cantitatea de_kg fân, fructe, porumb, etc. pe care le-a ridicat jară drept de pe terenul proprietatea mea, sau contravaloarea în sumă de_lei;
- 2) să-mi plătească suma de_lei, reprezentând contravaloarea bunurilor mobile pe care mi le-a distrus;
3. să-mi plătească suma de_lei, reprezentând repararea prejudiciului pe care mi l-a cauzat prin neglijența sa, constând în aceea că a uitat deschis robinetul la apă și mi-a inundat apartamentul, mi-a degradat mobila și o parte din bunurile mobile;
4. să-mi plătească suma de_lei, reprezentând prejudiciul pe care mi l-a cauzat jiul său minor__ care mi-a spart geamurile de la mașină;
5. să-mi plătească suma de lei, ce reprezintă repararea prejudiciului pe care mi l-a cauzat elevul intern_care, nejiind supravegheat, mi-a cules recolta de căpșuni, de mere, mi-a spart geamurile de la casă etc.;
6. să-mi plătească suma de_lei, reprezentând paguba pe care mi-au cauzat-o animalele și păsările sale, care, scăpat de sub supraveghere au pătruns pe terenul mei și mi-au distrus recolta de porumb, cartofi etc.;
7. să-mi plătească suma de_lei, reprezentând repararea prejudiciului care mi s-a cauzat de prepusul său_, care, din neatenție, m-a accidentat cu mașina pe care o conducea, provocându-mi o invaliditate permanentă de gradul al II-lea;
8. să-mi plătească suma de_lei, reprezentând paguba pe care mi-a cauzat-o prin faptul că zăpada de pe acoperișul casei sale, nejiind îndepărtată la timp, a căzut și mi-a produs o gravă vătămare a sănătății și integrității corporale și invaliditate de gradul al II-lea;
9. să-mi plătească suma de __lei, la care am fost obligat față de victima_, prin hotărârea nr. _din_a Judecătoriei_, deoarece pârâtul a accidentat grav pe victimă în timp ce conducea mașina societății, prejudiciul cauzat fiind cel enunțat și pe care l-am plătit victimei.

Cer, de asemenea, obligarea pârâtului la plata cheltuielilor pe care le voi face cu judecarea acestei cauze.

Motivele acțiunii:

În fapt, la data de_(se enunță obiectul cererii și valoarea sa, apoi motivele de fapt și de drept pe care se întemeiază cererea și dovezile pe care se sprijină fiecare capăt de cerere.

Aceasta fiind starea de fapt și de drept pe care se întemeiază cererea, vă rog să admiteți acțiunea și să obligați pe pârât(ă) la(sau să-mi)

În drept, îmi întemeiez acțiunea pe dispozițiile art. 998-999, 1000 alin. __,

1001 sau 1002 C. civ.

În dovedirea acțiunii înțeleg să mă servesc de interogatoriul pârâtului(ei) care urmează a fi citat cu această mențiune, de proba cu acte, expertiză tehnică, cercetare locală și de martorii: __.

Depun prezenta acțiune în dublu exemplar, timbru fiscal în valoare de lei și timbrul judiciar în valoare de _lei.

Data depunerii __

Semnătura __

DOMNULUI PREȘEDINTE AL JUDECĂTORIEI __

Explicații teoretice

1. RĂSPUNDEREA CIVILĂ DELICTUALĂ

1. CONSIDERAȚII PREALABILE

Răspunderea civilă delictuală este reglementată de dispozițiile art. 998-1003 C. civ. iar o importantă pondere în activitatea instanțelor de judecată o au acțiunile civile născute din delikte sau cvasidelikte.

Domeniul răspunderii civile delictuale, este uneori mai întins decât domeniul răspunderii civile contractuale. Explicația constă în aceea că există un număr imens de fapte producătoare de prejudicii și totodată această răspundere are în vedere, în afară de răspunderea pentru fapta proprie (art. 998 - 999 C. civ.), răspunderea pentru fapta altuia (art. 1000 C. civ.), cât și răspunderea pentru lucruri, animale și edificii (art. 1000 alin. 1, art. 1001 și 1002 C. civ.).

Pentru a înțelege cât mai bine mecanismul răspunderii civile delictuale vom examina modul cum este ea reglementată de dreptul material și vom încheia cu reglementările pe plan procesual civil, respectiv cum poate obține cel pagubit repararea integrală a pagubei ce i-a fost cauzată. O parte din problemele pe care le vom examina, și anume condițiile răspunderii civile delictuale, sunt valabile și în cadrul răspunderii civile

contractuale, și de aceea nu vom mai insista asupra lor când ne vom ocupa de aceasta.

Potrivit art. 998 C. civ. „orice faptă a omului, care cauzează altuia un prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greșeală s-a ocazionat a-l repara”, iar art. 999 C. civ. prevede: „omul este responsabil nu numai de prejudiciul ce a cauzat prin fapta sa, dar și de acela ce a cauzat prin neglijența sau prin imprudența sa”.

Din simpla lectură a acestor texte rezultă că răspunderea delictuală ia naștere în momentul în care cu intenție, din neglijență sau din imprudență s-a comis o faptă prin care s-a cauzat un prejudiciu unei alte persoane. Când fapta se comite cu intenție de a vătăma, de a produce un prejudiciu altuia, spunem că s-a comis un delict, iar când fapta s-a comis din greșeală sau din imprudență înseamnă că este vorba de un "cvasidelict", deosebire pe care legea nu o face expressis verbis.

În practica judiciară această diferențiere nu prezintă de altfel importanță, pentru că în ambele situații, fiind vorba de fapte cauzatoare de prejudiciu, acesta trebuie reparat integral.

2. CONDIȚIILE RĂSPUNDERII DELICTUALE PENTRU FAPTA PROPRIE

Răspunderea civilă delictuală pentru fapta proprie poate fi angajată numai dacă autorul avea discernământ în momentul comiterii ei. Alienajii mintali și debilizii mintali nu răspund, iar minorul sub 14 ani răspunde numai în cazul în care se dovedește că a lucrat cu discernământ.

Pentru ca o persoană care are discernământ să poată răspunde de fapta sa proprie se cer îndeplinite următoarele condiții:

- 1) existența unei fapte ilicite;
- 2) existența unui prejudiciu;
- 3) vinovăția autorului;
- 4) legătura dintre prejudiciu și vinovăție, pe care le vom examina.

1. Existența unei fapte ilicite

Art. 998 și 999 C. civ. vorbesc despre „faptă”.

Jurisprudența și literatura de specialitate consideră că numai fapta ilicită poate să atragă după sine răspunderea civilă delictuală, înțelegând prin aceasta fapta prin care, încălcându-se normele dreptului obiectiv, sunt cauzate prejudicii dreptului subiectiv aparținând unei persoane.

Datorită modului de redactare a dispozițiilor articolelor 998 și 999 C. civ., uneori fapta ilicită se confundă cu culpa fără să se aibă în vedere că fapta ilicită are un caracter obiectiv, în timp ce culpa constituie principalul element subiectiv al răspunderii civile, aspect asupra căruia vom reveni în cadrul examinării culpei ca element al răspunderii civile delictuale.

A comite o faptă ilicită înseamnă că cel care a săvârșit-o a nesocotit dreptul subiectiv ocrotit și recunoscut în favoarea unei alte persoane, dar, în același timp, el încalcă și dreptul obiectiv, adică normele de drept

care aveau rolul să apere dreptul subiectiv și care au fost nesocotite, încălcate prin acțiunea sau inacțiunea sa.

Faptele ilicite comise sau omise sunt numeroase și variate și de aceea o enumerare a lor este destul de dificilă. Cele mai frecvent întâlnite în practica judiciară sunt faptele de distrugere sau degradare a unor bunuri, de vătămare a sănătății și integrității corporale, de însușire pe nedrept a unor bunuri (când fapta nu are caracter penal), omisiunea îndeplinirii unor obligații cu consecința producerii unor pagube în dauna altei persoane etc. Caracterul ilicit rezultă fie din împrejurarea că fapta este interzisă de lege, fie că nu s-a respectat o anumită obligație impusă de lege.

Avem însă și cazuri când făptuitorul nu răspunde de prejudiciul cauzat, pentru că o anumită împrejurare în care s-a săvârșit fapta înlătură caracterul ilicit al acesteia, cum ar fi:

1) Legitima apărare. Dacă se dovedește că fapta s-a săvârșit:

- „pentru a înlătura un atac material, direct, imediat și injust îndreptat împotriva sa, a altuia sau împotriva unui interes public și care pune în pericol grav persoana sau drepturile celui atacat ori interesul public.”

- „pentru a respinge pătrunderea fără drept a unei persoane prin violență, viclenie, efracție sau prin alte asemenea mijloace, într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ori delimitat prin semnele de marcarea.”

- „din cauza tulburării sau temerii, a depășit limitele unei apărări proporționale cu gravitatea pericolului și cu împrejurările în care s-a produs atacul” (v. art. 44 C. pen.).

2) Starea de necesitate. Dacă se dovedește că fapta s-a săvârșit:

- „pentru a salva de la un pericol iminent și care nu putea fi înlăturat altfel, viața, integritatea corporală sau sănătatea sa, a altuia sau un bun important al său ori al altuia sau un interes obștesc.”

- „în momentul în care a săvârșit fapta nu și-a dat seama că pricinuieste urmări vădit mai grave decât cele care s-ar fi putut produce dacă pericolul nu era înlăturat” (v. art. 45 C. pen.).

3) Constrângerea fizică și constrângerea morală, căreia făptuitorul nu i-a putut rezista. Constrângerea morală poate fi exercitată prin amenințare cu un pericol grav pentru persoana făptuitorului ori a altuia, și care nu putea fi înlăturată în alt mod (v. art. 46 C. pen.).

4) Consimțământul victimei. Dacă aceasta putea să dispună în mod legal de valoarea socială lezată sau pusă în pericol (v. art. 25 proiectul noului Cod penal).

2. Existența unui prejudiciu

Răspunderea civilă delictuală este antrenată numai în măsura în care este cauzatoare de prejudiciu.

Prejudiciul trebuie să fie patrimonial, adică susceptibil de a fi exprimat și compensat în bani, să fie sigur, cert, adică să se fi produs și să poată fi dovedit; să fie determinat, adică să poată fi stabilit sub aspect pecuniar, să fie direct, adică consecința faptei ilicite și actual, nu viitor.

Este supus reparării și prejudiciul viitor dacă există siguranța producerii sale, precum și elemente îndestulătoare pentru a-i determina întinderea. Prejudiciul viitor se întâlnește destul de frecvent în practica judiciară, și anume când este vorba de o incapacitate de muncă temporară sau permanentă. În aceste cazuri, pentru calcul se stabilește venitul net lunar pe ultimele 3 luni, pe care cel prejudiciat îl realiza anterior ivirii incapacității de muncă, din care se scade venitul realizat prin încasarea ajutorului de boală sau a pensiei, iar diferența reprezintă prejudiciul viitor și în același timp cert.

Dacă este vorba de prejudiciu eventual al cărui quantum nu poate fi stabilit nici pentru viitor, victima are dreptul să ceară repararea pagubei în momentul când aceasta poate fi determinată.

3. Vinovăția autorului

Constituie elementul subiectiv principal al responsabilității persoanei care a săvârșit fapta și reclamantul (victima prejudiciului) trebuie să o dovedească. Nu trebuie confundată cu fapta ilicită pentru că pot exista fapte ilicite neculpabile.

Vinovăția reprezintă atitudinea psihică pe care autorul a avut-o în momentul comiterii faptei, care este determinată de un factor intelectual și de un factor volitiv. Existența primului factor înseamnă că el și-a dat seama de caracterul antisocial al faptei, l-a prevăzut și a avut reprezentarea urmărilor posibile ale faptei sale. Factorul volitiv completează pe primul, el constând în intenția sau dorința pârâtului ca urmările, consecințele faptei sale să se producă sau nu. Poate consta și în indiferența producerii urmărilor posibile ale faptei sale.

Codul civil nu precizează conținutul noțiunii de vinovăție sau de culpă, cu toate că faptele ilicite se comit fie intenționat, fie din neglijență sau imprudență. O asemenea precizare o găsim în Codul penal, unde se evidențiază că, potrivit dispozițiilor art. 19 alin. 1, vinovăția exista când fapta care prezintă pericol social este comisă cu intenție (directă sau indirectă), sau din culpă sau cu intenție depășită

Fapta este săvârșită cu intenție directă atunci când persoana care a comis-o a prevăzut rezultatul faptei sale și a urmărit producerea lui prin săvârșirea acelei fapte, sau cu intenție indirectă când persoana, deși prevede rezultatul faptei sale și deși nu-l urmărește, rămâne indiferentă, acceptând posibilitatea producerii lui (art. 19 alin. 1 pct. 1 lit. a-b C. pen).

Fapta este săvârșită din culpă (imprudență) când persoana respectivă prevede rezultatul faptei sale, pe care nu-l dorește, nu-l acceptă, dar socotește fără temei, în mod ușuratic, că nu se va produce, cât și în cazul în care, din neatenție, ușurință, nepăsare, neglijență etc., nu prevede rezultatul faptei sale, deși - după împrejurările cunoscute - trebuia și putea să-l prevadă (art. 19 alin. 1 pct. 2 lit. a-b C. pen).

Dacă persoana respectivă nu a putut să prevadă consecințele faptei sale și analizând împrejurările în care fapta s-a comis nu putea să le prevadă, nu acționează cu vinovăție și nu răspunde de consecințele faptei sale.

Examinată în cadrul practicii judiciare, vinovăția poate avea caracter pozitiv (distrugerea sau degradarea unui bun, lovirea unei alte persoane - când nu au caracter penal -, refuzul de a-și îndeplini anumite obligații etc.) sau negativ (nesupravegherea copiilor, lipsa de pază a animalelor, omisiunea de a lua măsuri de reparare a unui imobil care se prăbușește etc.), fapte care se soldează cu cauzarea unui prejudiciu material

unei alte persoane.

Sarcina probei vinovăției revine victimei prejudiciului, adică celui care reclamă în justiție (art. 1169 C. civ.) și cere despăgubiri civile. Dacă reclamantul reușește să dovedească vinovăția autorului faptei, acesta nu se poate exonera de răspundere decât făcând dovada existenței cazului fortuit (cu valoare exoneratorie, sau a forței majore, vina reclamantului sau unei terțe persoane, ori că a acționat în temeiul unui drept exercitat normal, cu suficientă grijă și diligență, nu abuziv etc.

4. Legătura între fapta comisă și prejudiciu

Reclamantul are obligația să mai dovedească că prejudiciul cauzat s-a datorat faptei pe care pârâtul a săvârșit-o cu vinovăție. Este vorba de legătura de cauzalitate dintre fapta comisă cu vinovăție și pagubă, probă care incumbă reclamantului, cu excepția cazului când ea se prezumă, situație pe care o întâlnim în cadrul răspunderii pentru lucruri.

Proba legăturii cauzale dintre cele două elemente este uneori destul de greu de dovedit și acest lucru rezultă cu prisosință din analiza practicii judiciare. Instanțele judecătorești au însă obligația ca, în baza rolului activ, să se preocupe de stabilirea în concret, în speța anume cercetată, dacă există ori nu o legătură cauzală între fapta comisă cu vinovăție și prejudiciu, pentru că numai în acest caz poate fi antrenată răspunderea materială a autorului faptei.

3. RĂSPUNDEREA PENTRU FAPTA ALTEI PERSOANE, LUCRURI ȘI ANIMALE

Răspunderea civilă delictuală are în vedere numai fapta proprie.

În anumite situații determinate de lege o persoană are obligația să răspundă și de prejudiciul cauzat prin fapta altei persoane, precum și de pagubele cauzate de lucrurile, edificiile și animalele aflate în paza sa. Este vorba de dispozițiile art. 1000 — 1002 C. civ., care instituie, în scopul unei mai largi ocrotiri a intereselor victimei prejudiciului, o prezumție de vinovăție în persoana autorului faptei. Victimei îi revine sarcina să dovedească celelalte elemente ale răspunderii civile delictuale și care impun aplicarea prezumției legale de vinovăție.

Răspunderea prevăzută de dispozițiile art. 1000 - 1002 C. civ., este tot o răspundere pentru fapta proprie, pentru că această faptă se află la originea faptelor săvârșite în condițiile enunțate de textele citate, fapta proprie constând în lipsa de supraveghere a copiilor minori, a elevilor, a unui animal scăpat de sub pază, a unui edificiu care a fost lăsat să ajungă în situația de a cauza un prejudiciu etc.

Ținând seama că, prin dispozițiile art. 1000 - 1002 C. civ., răspunderea pentru fapta altuia, pentru prejudiciile cauzate de edificii, animale și lucruri este reglementată în mod deosebit, fapt care a dat naștere la discuții în legătură cu prezumția de culpă, urmează să le examinăm separat.

1. Răspunderea pentru fapta copiilor, elevilor și ucenicilor

Această răspundere are la bază prezumția de culpă constând în lipsa de supraveghere din partea părinților, a institutorilor și a meșteșugarilor și este prevăzută de dispozițiile art. 1000 C. civ., răspundere pe care o vom examina în continuare.

1) Tatăl și mama, după moartea bărbatului. Potrivit art. 1000 alin. 2 C. civ., sunt responsabili de prejudiciul cauzat de copiii lor minori ce locuiesc cu ei, excepție făcând cazul când reușesc să probeze că n-au putut împiedica fapta ilicită comisă de copilul minor. Dacă părinții nu locuiesc împreună și nu se înțeleg la care dintre ei să locuiască copilul minor, va hotărî instanța judecătorească (art. 100 C. fam.), caz în care va răspunde numai părintele la care s-a hotărât să locuiască minorul și la care locuiește efectiv.

Dacă copiii sunt elevi interni ai unei școli, pentru consecințele faptelor comise de ei răspund cei ce îi supraveghează.³ Soluția este corectă din moment ce copilul se afla la școală, fiind vorba de culpa în supraveghere a educatorului, care nu poate coexista cu culpa în supraveghere a părinților. Cu toate acestea, sunt situații când la culpa în supraveghere a educatorului asupra elevului minor care a săvârșit - în timpul școlarizării - o faptă prejudiciabilă se adaugă - ca o contribuție concurentă la producerea pagubei - și o culpă în legătură cu educația necorespunzătoare dată elevului în familie, caz în care răspund civil și părinții copilului minor, în raport cu gravitatea culpei lor, în solidar cu făptuitorul.

În baza art. 998 și art. 999 C. civ. pot răspunde și alte persoane care au obligații pe linia supravegherii copiilor, și anume persoanele (altele decât părinții) cărora copilul le-a fost încredințat, dat în plasament familial, la care se află în vacanță etc.

2) Educatorii, învățătorii, profesorii, meseriașii. Toți cei ce educă sau învață pe alții, potrivit art. 1000 alin. 3 C. civ., răspund de prejudiciul cauzat de elevii și ucenicii lor, în tot timpul ce se găsesc sub a lor supraveghere.

În consecință, toți cei ce educă sau învață pe alții, răspund de pagubele cauzate de cei pe care-i învață, indiferent dacă sunt minori sau majori. Dacă sunt interni, răspund de prejudiciile cauzate și în zilele de sărbătoare, pentru că se consideră că minorul este tot sub supravegherea lor, cu excepția cazului când elevii sau ucenicii se găsesc în vacanță și când răspunderea revine părinților sau persoanei sub a cărei supraveghere se găsește elevul sau ucenicul.

Victima trebuie să dovedească calitatea de elev sau ucenic a autorului faptei la data când fapta s-a comis, pentru a se putea stabili dacă autorul se afla sub supravegherea celor chemați să răspundă.

Elevul sau ucenicul cu capacitatea delictuală și care se află în culpă poate răspunde personal, în baza art. 998 și art. 999 C. civ., cât și solidar cu cei în a căror supraveghere s-a aflat. În acest ultim caz, el poate fi chemat în judecată ulterior, în acțiune de regres, pentru a restitui sumele plătite de cei cu care a fost obligat în solidar, acțiune care se întemeiază pe dispozițiile art. 998 și art. 999 C. civ.

3. Răspunderea civilă delictuală a comitenților pentru fapta PREPUȘILOR

Potrivit art. 1000 alin. 3 C. civ., comitenții sunt răspunzători de prejudiciile cauzate de prepușii lor în funcțiile ce li s-au încredințat.

Pentru ca o persoană să fie comitent în raport cu o altă persoană, numită prepus, între ele trebuie să existe un raport de subordonare. Prepusul este subordonat comitentului, în sensul că primește și execută ordinele acestuia, care-i poate controla, dirija și supraveghea modul cum își îndeplinește obligațiile încredințate.

Principalele raporturi de subordonare în societatea noastră există în cadrul contractelor de muncă încheiate

între patron și salariați. Patronul are calitatea de comitent și salariatul pe cea de prepus.

Comitentul răspunde de pagubele cauzate de prepus numai în cazul în care sunt îndeplinite condițiile răspunderii civile pentru fapta proprie, și anume:

- a) săvârșirea de către prepus, „în funcțiile ce i-au fost încredințate” a unei fapte ilicite;
- b) cauzarea unui prejudiciu unei terțe persoane;
- c) culpa prepusului;
- d) legătura causală între faptă și prejudiciu.

Îndeplinirea acestor condiții dă dreptul victimei să cheme în judecată pe comitent pentru a fi obligat la plata prejudiciului cauzat de prepus, culpa comitentului fiind prezumată.

Victima nu este obligată să cheme în judecată numai pe comitent (acesta este un drept, nu o obligație), ea putând chema în judecată numai pe prepus, în condițiile art. 998 -999 C. civ., sau îi poate chema pe ambii. Legea instituie o dispoziție de favoare pentru victimă ca să poată obține cât mai urgent și integral acoperirea pagubei ce i s-a cauzat, fie de la comitent, fie de la prepus, fie să-i oblige în solidar.

Dacă paguba a fost cauzată de mai mulți prepuși, ei răspund solidar împreună cu comitentul.

De asemenea, dacă sunt mai mulți comitenți, ei răspund tot solidar, pentru că și prepușii lor au aceeași răspundere solidară.

4. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de animale

Potrivit art. 1001 C. civ., proprietarul unui animal, sau acela care se servește de el, este responsabil de prejudiciul cauzat de animal, sau că animalul se află sub paza sa, sau că a scăpat.

Textul enunțat se referă atât la animalele domestice, cât și la cele sălbatice, cu condiția ca acestea să se afle sub paza omului, iar răspunderea revine proprietarului sau aceluia care are paza animalului în virtutea unui alt titlu (locatie, uzufruct etc.).

În cadrul acestei răspunderi trebuie să distingem între cel ce are paza juridică a animalului în momentul comiterii prejudiciului (spre exemplu, proprietarul, locatorul, uzufruct-tuarul etc.) și cel ce exercită paza materială, și care poate fi o altă persoană decât proprietarul, cum ar fi vizitiul sau văcarul ce i-a în primire animalul pentru a-l duce la pășune.

Numai persoana care are paza juridică răspunde pentru prejudiciul cauzat de animal, răspundere care are la bază prezumția de culpă constând în nesupravegherea animalelor.

Dacă sunt mai multe persoane care au paza juridică, acestea răspund solidar.

5. Răspunderea civilă delictuală pentru prejudiciile cauzate DE LUCRURI. Potrivit art. 1000 alin. 1 C.

civ., omul este responsabil și de prejudiciul cauzat de lucrurile ce sunt sub paza sa. Este vorba de toate lucrurile neînsuflețite, indiferent de natura lor (mobile sau imobile., care se află ori nu în mișcare, sunt ori nu periculoase și pentru care nu există reglementată o răspundere specială.

Răspunderea pentru paguba cauzată de lucruri revine persoanei care le are sub paza sa juridică. Paza este determinată de calitatea de proprietar al lucrului, dar și de aceea de posesor, pentru că și acesta are obligația de supraveghere și control asupra lucrului, în afara proprietarului lucrului. Posesorul este obligat să manifeste o grijă continuă pentru a preveni cauzarea unor pagube de către lucrurile pe care le posedă.

4. ACȚIUNEA ÎN RĂSPUNDEREA CIVILĂ DELICTUALĂ

1. Dreptul la acțiune. Transmitere. Prescripție. Dreptul la acțiune în răspunderea civilă delictuală aparține persoanei care a suferit direct un prejudiciu printr-o faptă considerată delict sau cvasidelict civil. Acest drept poate fi exercitat personal de către cel păgubit sau prin reprezentare legală sau convențională. Minorul până la vârsta de 14 ani și interzisul își exercită acest drept prin reprezentantul legal: părinți, tutore sau curator, iar minorul între 14 -18 ani își exercită personal dreptul la acțiune, dar cu asistența ocrotitorului său legal (art. 105 alin. 2 și 3 C. fam.).

Pentru că dreptul la acțiune are ca obiect repararea unui prejudiciu patrimonial, în cazul în care cel prejudiciat refuză sau neglijează să exercite acțiunea, creditorii săi pot exercita acțiunea în numele său, în condițiile art. 974 C. civ., adică acțiunea oblică.

Dreptul la acțiune se poate transmite prin moștenire sau act juridic.

Acțiunea de chemare în judecată trebuie introdusă în termenul general de 3 ani, prevăzut de art. 3 Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă, și curge din momentul în care reclamantul a cunoscut sau trebuia să cunoască atât paguba, cât și pe cel care răspunde de ea (art. 8 Decretul nr. 167/1958).

2. Persoanele împotriva cărora se îndreaptă acțiunea

Prin acțiune trebuie chemată în judecată persoana care a comis fapta (art. 998 - 999 C. civ.) sau care răspunde pentru fapta altuia sau pentru prejudiciul cauzat de lucruri, edificii și animale (art. 1000 - 1002 C. civ., rap. la art. 35 și art. 37 din Decretul nr. 31/1954 și la art. 25 alin. 3 din Decretul nr. 32/1954). în caz de deces al persoanei responsabile pot fi chemați în judecată moștenitorii, legatarii sau donatarii de bunuri viitoare, asupra cărora trece obligația și care au acceptat succesiunea, legatul sau donația.

Moștenitorul chemat în judecată și obligat la plata despăgubirilor civile nu poate reveni asupra acceptării succesiunii în scopul de a fi exonerat de plata despăgubirilor civile.

3. Competența

Competența instanței este determinată de domiciliul pârâtului, potrivit regulii prevăzută de art. 5 C. proc. civ. în afară de această instanță, reclamantul, la alegerea sa, poate introduce cererea de chemare în judecată și la instanța în circumscripția căreia s-a săvârșit fapta (art. 10 pct. 8 C. proc. civ.).

4. Obiectul cererii și valoarea lui

Obiectul îl constituie pretenția, formulată de reclamant împotriva pârâtului, de reparare a pagubei; aceasta se poate face în natură sau prin echivalent.

Repararea în natură poate avea loc prin restituirea lucrului și prin restabilirea situației de fapt anterioară săvârșirii delictului civil (art. 14 C. proc. pen.).

Repararea prin echivalent se impune ori de câte ori repararea în natură nu mai este posibilă, pentru că, de exemplu, bunul a fost distrus, și de obicei se face sub forma unei sume de bani. Cel păgubit nu poate fi obligat, decât dacă consimte, să primească un alt echivalent în afară de bani.

Reclamantul are dreptul să pretindă repararea integrală a prejudiciului, respectiv atât pierderea suferită (damnum emergens), cât și beneficiul de care a fost lipsit (lucrum cessans).

5. Motive, sarcina probei și timbrarea acțiunii

Reclamantul are obligația să arate motivele de fapt și de drept pe care se întemeiază acțiunea, precum și dovezile pe care se sprijină fiecare capăt de cerere, aplicându-se dispozițiile art. 1169 C. civ., potrivit căruia „cel ce face o propunere înaintea judecății trebuie să

o dovedească” (actori incumbit onus probandi). Dacă reclamantul reușește să dovedească existența elementelor răspunderii civile delictuale, pârâtul se poate apăra făcând dovada existenței unor împrejurări care micșorează răspunderea sau îl exonerează de răspundere: legitimă apărare, starea de necesitate, executarea unui drept, exercitarea unei obligații de serviciu sau consimțământul victimei etc.

Sarcina probei revine reclamantului care, în dovedirea acțiunii se poate folosi de orice mijloc de probă: prezumții, interogatoriu, martori, expertize, cercetare locală etc.

Orice acțiune în pretenții, întemeiată pe dispozițiile art. 998 - 1002 C. civ., se timbrează la valoarea pretenției pe care reclamantul o cere.

Jurisprudență

1. Acordarea unei sume mai mari decât s-a solicitat. Este nelegală acordarea de către instanță a unei sume mai mari decât cea solicitată de partea vătămată.

2. Bun furat și vândut unei persoane de bună credință. Inculpatul condamnat pentru furt a vândut radiocasetofonul sustras, iar cumpărătorul la revândut, fiind ridicat de la ultimul cumpărător și predat posesorului. În acest caz, inculpatul trebuie obligat să despăgubească pe ultimul cumpărător, în calitatea sa de subdobânditor de bună credință, iar măsura confiscării speciale a radiocasetofonului să nu fie luată.

Cumpărătorul de bună credință are dreptul să se constituie parte civilă în procesul penal pentru ca inculpatul să fie obligat să-i restituie prețul pe care l-a plătit pe bunul ce i-a fost ridicat și restituit părții vătămate.

3. Calcularea despăgubirilor. Ucidere din culpă. În cazul acesta, la stabilirea cuantumului despăgubirilor trebuie avut în vedere cuantumul salariului pe care victima l-ar fi primit la data pronunțării hotărârii și

valoarea, la aceeași dată, a celorlalte eventuale venituri, ci nu veniturile pe care victima le realiza înainte de deces.

4. Cheltuieli de înmormântare, parastase și ridicarea unui monument funerar. Cheltuielile de înmormântare a victimei, cât și cele ocazionate de comemorările ulterioare, potrivit tradiției religioase a locului, trebuie acordate părții civile dacă între aceste cheltuieli și infracțiune există legătură cauzală. Deci, în caz de omor, paguba suferită nu se limitează la cheltuielile de înmormântare a victimei.

Dacă cheltuielile de înmormântare le-a plătit unitatea la care victima lucra, ca un ajutor dat familiei sale, aceasta nu-l exonerează pe inculpat de la plata integrală a prejudiciului cauzat prin fapta sa.

Cuantumul cheltuielilor ocazionate cu înmormântarea, cu comemorările ulterioare, potrivit tradiției locale și cu ridicarea unui monument funerar, se va stabili pe baza unor probe ce trebuie administrate de instanța de judecată. La stabilirea cuantumului acestor cheltuieli trebuie avută în vedere și majorarea de prețuri intervenită până la pronunțarea hotărârii.

5. Coautor. Persoana care a săvârșit infracțiunea de furt, în calitate de coautor, în mod legal a fost obligată la plata întregului prejudiciu, fiind fără relevanță că a beneficiat numai de o parte din bunurile sustrase.

6. Comitent și prepus. Pârâtul în calitatea sa de medic de specialitate, aflându-se în serviciul de gardă, în executarea funcției încredințate și a atribuțiilor sale de serviciu, a acordat o asistență medicală necorespunzătoare fiicei minore a reclamantilor, care a determinat invaliditatea permanentă a membrului ei superior drept. În atare situație, unitatea sanitară, în calitate de comitent, răspunde pentru prejudiciul cauzat de medic.

În aceste cazuri trebuie să se rețină existența raportului de prepușenie, iar prepusul să fi săvârșit fapta în funcțiile ce i-au fost încredințate.

Comitentul răspunde solidar cu prepusul, dar numai proporțional cu culpa acestuia.

7. Copiii minori ai victimei. Obligația inculpatului, soțul victimei, la despăgubiri față de copilul minor, întemeiată pe disp. art. 14 C. proc. pen. și art. 998 C. civ, este independentă de obligația de întreținere derivând din disp. art. 86 C. fam, iar durata obligației de plată a despăgubirilor este până la împlinirea majoratului copilului, iar nu până la terminarea studiilor, fără a depăși vârsta de 25 ani.

Printr-o altă hotărâre, aceeași instanță a hotărât că despăgubirea trebuie acordată și după ajungerea la majorat a copiilor minori, cu condiția ca aceștia să se afle în continuarea studiilor, dar nu mai târziu de împlinirea vârstei de 25 de ani.

Pentru a exista un punct de vedere unitar în această problemă, aceeași instanță în compunerea prev. de art. 39 alin. 2 și 3 din Legea pentru organizarea judecătorească, a decis că la împlinirea vârstei de 18 ani, minorul care a beneficiat de despăgubire periodică, pe calea unei acțiuni civile separate, poate solicita instanței, plata în continuare a despăgubirilor pe timpul studiilor până la împlinirea vârstei de 25 ani.

8. Culpă comună. Despăgubirea trebuie să cuprindă suma efectiv alocată de victimă, în timpul vieții, din câștigul ei din muncă, pentru întreținerea copilului minor, din care se deduce cota stabilită de instanță, corespunzătoare culpei victimei, precum și contravaloarea pensiei de urmaș stabilită pentru copil.

9. Daune morale. Soțul victimei unei infracțiuni în urma căreia aceasta și-a pierdut viața, are dreptul de daune morale, al căror quantum se apreciază în raport cu suferințele psihice cauzate prin infracțiune părții civile. Dacă agresiunea s-a produs cu ocazia îndeplinirii sarcinilor de serviciu, se angajează și răspunderea civilă a comitentului pentru fapta prepusului, în temeiul art. 1000 alin. 3 C. civ.

Inculpații care au săvârșit infracțiunea de perversiune sexuală asupra unei minore, pot fi obligați la daune morale față de minoră.

De asemenea, victima, elevă în vârstă de 10 ani, pentru a evita să fie violată s-a aruncat de pe motocicleta inculpatului pe partea carosabilă a drumului, suferind grave leziuni ce i-au pus viața în pericol și i-au produs o invaliditate de gradul III pe timp de 12 luni, poate pretinde de la inculpat daune morale cauzate prin infracțiunea comisă.

Față de împrejurarea că inculpatul a lovit partea civilă cauzându-i leziuni corporale pentru care a avut nevoie de îngrijiri medicale de 14-16 zile, iar ca urmare a agresiunii și-a pierdut un dinte, se impune să i se acorde daune morale care să-i ofere satisfacție și o ușurare pentru suferințele îndurate.

Părinții unui copil accidentat mortal de un autovehicul ce circula neregulamentar pe drumurile publice, au solicitat, pe lângă despăgubiri civile și daune morale, ce au fost acordate, cu motivarea că acestea au, ca orice prejudiciu, un caracter păgubitor ce dă naștere la obligația de reparare

10. Despăgubirea soției casnice. Ceea ce trebuie să aibă relevanță în cauză este faptul că partea civilă, prin decesul soțului ei, nu mai beneficiază de cota pe care acesta i-o alocă din veniturile sale, cotă ce trebuie stabilită și acordată părții civile. Faptul că partea civilă este capabilă de muncă și după moartea soțului său s-a încadrat în muncă, această împrejurare nu înlătură dreptul său la asigurarea aceleași stări materiale cu aceea pe care ar fi avut-o dacă soțul ar fi trăit.

11. Determinarea valorii bunurilor sustrase. Instanța trebuie să aibă rol activ în determinarea valorii bunurilor sustrase, ținând seama de uzura acestora, scop în care poate fi dispusă efectuarea unei expertize tehnice.

12. Eroare judiciară. Daune morale. Este vorba de aplicarea art. 504 alin. 1 și 2 din C. proc. pen., care nu distinge între prejudiciul material sau moral. De aceea, este normal să fie acordate daune materiale persoanelor ce au suferit daune morale, compensații care se vor stabili prin apreciere și care vor avea în vedere criterii, rezultând din cazul concret supus judecății.,

În aceste situații, statul răspunde pentru organele sale coercitive care au aplicat greșit legea, iar când se constată că legea s-a aplicat cu rea credință sau din gravă neglijență, statul are acțiune în regres împotriva persoanei vinovate, în baza art. 507, C. proc. pen.

Pentru stabilirea daunelor morale este necesar să se administreze probe care să contureze atât dimensiunea suferințelor fizice și întinderea prejudiciilor morale la care a fost supusă victima, cât și echivalentul lor valoric.

Daunele morale se acordă numai persoanei vătămate direct prin infracțiune, celei care a fost supusă suferințelor fizice și traumei psihice, nu și soțului victimei decedate sau altei persoane, care a suferit din cauza morții acesteia, dar nu i s-au cauzat vătămări fizice din care să fi decurs și situații traumatizante.

13. Furt de folosință. În cazul furtului unui tractor în scopul de a-l folosi pe nedrept, prejudiciul constă numai din contravaloarea carburanților și amortismentului pe durata folosirii sale pe nedrept, iar nu în contravaloarea tractorului.

14. Incapacitatea de muncă urmarea unei infracțiuni. Atâta vreme cât incapacitatea de muncă a părții civile - mama victimei - a fost determinată cauzal de șocul psihic suferit în urma morții fiului său, decedat în condițiile unui accident de circulație provocat de inculpat, obligarea acestuia la plata unor despăgubiri civile apare legală și temeinică/

Despăgubirile periodice lunare trebuie acordate până la încetarea stării de invaliditate, ci nu până la data când victima urma să fie supusă unei noi expertize medicale.

15. Inundarea unui apartament. Locatarul unui apartament care a provocat inundarea și degradarea altui apartament, ca urmare a faptului că a lăsat deschis robinetul de apă, răspunde pentru cauzarea prejudiciului cauzat.

16. Iresponsabilitate. Achitarea făptuitorului pentru iresponsabilitatea acestuia nu constituie o cauză pentru nerezolvarea acțiunii civile, lipsa discernământului având urmări numai cu privire la răspunderea penală, nu și la cea civilă. Deci, el trebuie obligat la repararea prejudiciului cauzat.

17. Încredințarea volanului unei persoane care nu are permis de conducere. Această persoană răspunde solidar cu coinculpatul ce a condus autoturismul fără să aibă permis de conducere, pentru prejudiciul cauzat.

18. Însușirea unei sume de bani. Dacă s-a însușit o sumă de bani ce trebuia depusă la bancă, despăgubirile vor cuprinde pe lângă suma însușită și dobânda aferentă acestei sume, calculată de la data însușirii sumei și până la recuperarea ei.

19. Majorarea ulterioară a despăgubirilor. Având în vedere principiul reparației integrale a prejudiciului dacă ulterior pronunțării unei hotărâri judecătorești definitive de obligare la despăgubiri civile, au apărut noi consecințe ale aceleiași fapte prejudiciabile, cel prejudiciat are dreptul să promoveze o nouă acțiune pentru majorarea daunelor. În acest proces nu i se poate invoca autoritatea de lucru judecat, deoarece în primul proces s-a avut în vedere numai prejudiciul existent la aceea dată.

20. Obligarea și la beneficiul nerealizat. Inculpatul condamnat pentru distrugerea unui autobuz, trebuie obligat la echivalentul costului reparațiilor acelui autobuz, cât și la beneficiul nerealizat prin indisponibilizarea autobuzului în perioada în care a fost supus reparațiilor.

21. Parte responsabilă civilmente. Fiind dovedit că inculpata a folosit banii din gestiunea unității, printre altele, pentru întreținerea familiei, a soțului bolnav cu care gospodărea împreună, introducerea în cauză a acestuia ca parte responsabil civilmente, este legală².

22. Prejudiciu. Revizuire. Prin decizia penală nr. 344 din 7 august 1997, a fost obligat să plătească reclamantului, cu titlu de despăgubiri o rentă lunară de 400.000 lei, începând cu data producerii accidentului, 5 februarie 1996, și până la încetarea stării de nevoie.

Potrivit art. 998 C. civ., repararea prejudiciului se face integral, iar hotărârea pronunțată în această materie

se bucură de autoritate de lucru judecat relativă, în sensul că soluția se impune numai cât timp se mențin împrejurările de fapt ce au impus pronunțarea ei.

În speță, revizuirea despăgubirilor se impune, având în vedere că renta s-a stabilit în raport de starea de nevoie a reclamantului, suma stabilită reprezentând costul celor necesare traiului, al medicamentelor și al tratamentului medical.

Conform certificatului de la dosar, eliberat de Comisia de Expertiză Medicală a persoanelor cu handicap, reclamantul prezintă un handicap permanent, astfel încât nu se mai impune revizuirea stării sale de sănătate.

Prin urmare, starea de nevoie a reclamantului nu a încetat, ci se impune ca suma pe care i-o datorează pârâtul să acopere prejudiciul ce i-a fost cauzat, reprezentând salariul de care a fost lipsit și din care ar fi putut să-și procure cele necesare traiului, inclusiv medicamentele și tratamentul medical.

În lipsa altor probe, Curtea a apreciat că potrivit art. 998 C. civ., suma reprezentând venitul minim pe economie garantat reprezintă despăgubirea cuvenită reclamantului până la încetarea stării de nevoie a acestuia. În acest mod asigurându-se permanent repararea prejudiciului resimțit de reclamant, această valoare fiind indexată prin hotărâre de guvern.

23. Proces inflaționist. În condițiile evoluției procesului inflaționist trebuie stabilită suma datorată drept despăgubiri, ținându-se cont de rata de inflație, prejudiciu ce trebuie apoi majorat cu dobânda legală datorată pe toată perioada până la punerea în execuție a hotărârii definitive.

24. Provocare. Dacă se reține existența provocării, despăgubirile civile pretinse trebuie reduse ca urmare a reținerii culpei comune/

25. Răspunderea pentru paza bunului. Potrivit art. 1000 alin. 1, C. civ., cel ce are sub paza sa un lucru răspunde de prejudiciile cauzate de el. Cazul fortuit nu exonerează de răspundere.

26. Răspundere subsidiară. Repararea daunelor suferite trebuie să cuprindă atât pierderea survenită prin diminuarea produsă patrimoniului ei ca urmare a infracțiunii de delapidare, cât și beneficiul nerealizat. Dauna efectivă și dobânda legală, constituie componente ale pagubei suferite de partea civilă. De aceea părțile responsabil civilmente trebuie obligate atât la plata despăgubirilor, pentru daunele efectiv rămase neacoperite, cât și la dobânzile legale aferente, din moment ce acestea nu se mai pot recupera de la autorul direct, ca urmare a constatării insolvenței acestuia.

27. Solidaritate. Potrivit art. 1003 C. civ., dacă delictul este imputabil mai multor persoane, acestea sunt ținute solidar pentru despăgubire. Acest text devine aplicabil când se stabilește că paguba rezultă din unul și același fapt, săvârșit de mai multe persoane, care au acționat în baza unei înțelegeri comune (unicitate de rezoluție delictuală).

28. Uciderea din culpă. Inculpatul trebuie obligat la repararea integrală a prejudiciului, în quantumul sumei pe care tatăl ucis din culpa inculpatului a destinat-o fiecăruia din copiii săi minori, iar nu în raport cu nevoile celor prejudiciați și de posibilitățile de plată ale inculpatului.

La stabilirea veniturilor victimei, se vor lua în calcul veniturile realizate din salariu, cât și alte venituri pe care aceasta le realiza, inclusiv prin munca depusă în gospodărie. Totodată, la calculul prejudiciului se va ține seama și de majorările de salarii și de indemnizațiile survenite până la rămânerea definitivă a hotărârii.

29. Victima în stare de ebrietate aflată pe marcajul pietonal. Dacă victima se află în zona marcajului pietonal, în zona în care conducătorul auto are obligația să reducă viteza până la limita evitării oricărui pericol, nu prezintă importanță că era în stare de ebrietate, deci nu are culpă, trebuie despăgubită pentru prejudiciul cauzat, fiind încadrată în gradul II de invaliditate.

LegeAZ.net